

# GONDOLATOK A DROGLIBERALIZÁCIÓS TÖREKVÉSEK ÉS A GYERMEKVÉDELEM ÖSSZEFÜGGÉSEIRŐL

**DR. MÁTHÉ ZSUZSA**

**„Az embereknek nem azt kellene adni, amit kérnek,  
hanem amit kérniük kellene.” (Goethe)**

## **Gyermeknevelés a liberalizmus fogságában**

Hacsak nincs valaki tartós hírbőjtön, tapasztalhatja, hogy az elmúlt években exponenciálisan megnőtt azoknak a hazai és nemzetközi híradásoknak a száma, amelyek fókuszában a gyermekvédelem áll. Azt is érzékelhetjük, hogy sokszor komoly indulatokat felkorbácsolva, szabályos háborús szókézzel kerülnek terítékre a nyilvánosságban a jövő generációival kapcsolatos megosztó témák.

Ez nemcsak azért van így, mert mi, magyarok hagyományosan gyermekszerető nép vagyunk, ezért érzékenyen reagálunk e kérdésekre, hanem elsősorban onnan eredeztethető, hogy a mai világunkban merőben új, korábban teljesen ismeretlen természetű kihívásokkal kell szembesülniük a gyermeket nevelő családoknak, szülőknek, nagyszülőknek, pedagógusoknak, a gyermekvédelemben vagy gyermekegészségügyben dolgozó szakembereknek.



Ilyen kérdések merülnek fel többek között a nemi identitással és szexuális orientációval kapcsolatos éles konfliktusokat generáló témák, a fiatalok tömeges pornófogyasztása, az új nemzedékeket elementáris módon érintő digitális függőség, a közösségi médiahasználat miatti torz önértékelés, az online bántalmazás vagy épp az új, de ugyanúgy káros és addiktív készítmények, például a füstmentes nikotintermékek, az egészségromboló energitalok használata kapcsán.

Minden fenti esetben markánsan megkülönböztethető kétféle hozzáállás, gondolkodási séma a gyerekeket fenyegető kérdések megítélése kapcsán. Az egyik határozott fellépéssel, a törvény eszközével is élő korlátozásokkal és a szülői jogok megerősítésével kívánja óvni a gyermekeket azok egészséges testi-lelki-szellemi fejlődésének védelme érdekében; a másik felfogás ennél jóval megengedőbb, és szélesebb döntési jogot hagyyna a gyerekeknél, kevesebb külső kontrollpontot vagy jogi korlátozást tart szükségesnek velük kapcsolatban, sőt, akár a szülői jogok csorbítását is megengedhetőnek tartja a gyerekek szabad döntési lehetőségét hangsúlyozva.

Ugyan az immár egyre több európai országban felmerülő drogliberalizáció kérdése de jure nem a kiskorúakra irányul, hanem a felnőtt lakosság körében tenné megengedetté korábban tiltott szerek használatát vagy azok árusítását, természetét, ám az érvrendszer itt is nagyon hasonló. Egy deregulációs kísérlettel a nagyobb rossznak tartott jelenségek (az illegális kereskedelem, a kábítószerekkel összefüggő bűnözés, a rossz minőségű, kontrollálatlan szerek okozta egészségügyi hatások stb.) felszámolása érdekében adnák fel a korábbi, tiltó szabályozást.

Akik e logika mentén gondolkoznak, nem számolnak azokkal a súlyos és előre nehezen modellezhető következményekkel, melyek a legálissá tett drogfogyasztás, annak társadalmi szintű elfogadottsága, majd az új életmódszabályok általános normává válása miatt fenyegethetnek egy közösséget. Annál is inkább a tűzzel játszik, aki a drogliberalizáció járhatatlan útjára terel egy társadalmat, mert a különböző élvezeti szerek óhatatlanul óriási haszonnal kecsegtető üzletet is jelentenek. Ezért



bizonyosan tudható, hogy a drogliberalizáció farvizén megjelenő piaci szereplők mindig ellenérdekeltek lesznek abban, hogy a tudottan káros szerek fogyasztása visszaszoruljon, sokkal inkább tömegtermékké kívánják tenni portékáikat. Mindezt reklámköltésekkel, PR-cikkek sorával – amelyekben igyekeznek majd a potenciális fogyasztókat meggyőzni arról, hogy tulajdonképpen milyen kedvező hatásai is vannak termékeiknek – népszerűsítik majd egy új, trendi életérzést közvetítve a társadalom tagjai, és elsősorban az erre legfogékonyabb fiatal korosztályok felé. (Arról nem is szólva, hogy mennyi elláthatatlan plusz feladatot és lehetetlen szabályzási kényszert teremthet mindez az állam szerveinek, például a sport, a közlekedés, egyáltalán: az általános felelősségvállalás területein.)

### **A rossz példa ragadós(abb)**

A gyermekvédelemmel szorosan összefügg a mintaadás kérdésköre: ilyen új keretrendszerben miért is gondolná egy gyermek vagy fiatal, hogy a drog kerülendő és veszélyes, ha egy közösség felnőtt tagjai minden következmény nélkül vásárolhatják, használhatják, előállíthatják bizonyos fajtáit? Köztudott, hogy ha egy csoportban a deviáns viselkedés elfogadott, a szabálykövetést pedig elutasítják, akkor az a fiatal, aki efféle csoport tagja lesz, nagy eséllyel igazodni, majd hasonulni fog annak szabályszegő „szabályaihoz”. Ráadásul, ha egy társadalomban elfogadottá válik a kábítószer fogyasztása, az egyre inkább közösségi élménnyé lesz, aki pedig visszautasítja a szerhasználatot, könnyen kirekesztetté válhat. Ez a mintázat jól látszik most is a fiatalok kortárs csoportjaiban, ahol sokszor a közösséghez való tartozás előfeltétele, egyfajta „szociális belépő” a dohányzás, alkoholfogyasztás, füvezés vagy más szerhasználat.

És miért gondoljuk azt, hogy nem emeli meg a jelenleg napirenden lévő – talán más drogoknál kevésbé addiktív és ártalmas – szerek használata a fiatalok ingerküszöbét, miközben elemi emberi, szülői tapasztalat az is, hogy a tiltott gyümölcs vonzereje mindig nagyobb, és minden észérvet felülír.



A drogliberalizációval kapcsolatos felfogásbeli különbség oka végső soron az antropológiai megközelítés eltérő jellegéből fakad. A liberalizációt sürgetők idealista módon azt tartják, hogy az ember jóra hajlik, és képes maga kontrollálni saját életét, felismeri és helyesen eldönti, mi jó vagy nem jó, hasznos vagy káros a számára, és e döntésekben befolyásolni vagy korlátozni az egyén szabadságát sértene, ami ultima ratioként szolgál érvrendszerükben a liberalizáció oldalán.

A tiltás fenntartásának szükségessége mellett érvelők pedig jóval racionálisabbak. Tapasztalataik alapján az embert esendő, a csoporthatásoktól, társadalmi kontextustól sosem független és – különösen a fiatalok esetében – nagyon is befolyásolható személynek tartják, és úgy vélik, hogy az emberek elemi érdekeit szükséges a közösség szintjén megóvni. Szerintük az államnak feladata, hogy az egyes emberek és a társadalom egészének érdekét cselekvő módon képviselje, s a rendelkezésére álló törvényes eszközökkel megvédje polgárait azoktól a tudottan káros hatásoktól, jelenségektől, amelyek életüket, egészségüket, biztonságukat, mentális jóllétüket közvetlen veszélyeztetik. A speciális jogi megítélés alatt álló kiskorúak esetében mindez pedig nemcsak feladatot, de megkerülhetetlen kötelezettséget is teremt a mindenkori állam számára.

## **Őszintén önmagunkról**

Az európai országokban is napirenden lévő (ezért az Európai Unió tagjaként immár számunkra is közvetlen veszélyeket hordozó) drogliberalizációs szándékok kapcsán nem mulaszthatjuk el feltenni a kérdést: vajon milyen morális és mentális állapotban van tágabb otthonunk? Mennyire találja kiszolgáltatottan az itt élő embereket, köztük a szülői korosztályt egy nyilvánvaló kockázatokat hordozó jogi és szemléletbeli változás?

Közhelyszámba megy a megállapítás, hogy az euro-atlanti, „nyugatiként” aposztrofált kultúra, s benne az európai ember is válságperiódusát éli. Ennek jele az anómia, azaz a viselkedésünket szabályozó erkölcsi értékek, közösségi normák jelentős meggyengülése, amely pedig szoros összefüggést mutat a szekularizációval, a




transzcendens kötelékek meglazulásával is. Az anómia következtében megnőtt társadalmainkban a deviáns magatartású személyek száma, lelkileg sebezhetőbbé, kiszolgáltatottabbá váltak az emberek, a családok nagy arányban sérültek, széthullottak vagy a diszfunkció jegyeit hordozzák.

Az 1990-es években született, mára szülőképes korba került, nyugati társadalmainkban élő fiatal generációkra fokozottan igaz ez az elbizonytalanodás. Nem véletlenül nevezik „hópehely-generációnak” (snowflake generation) is őket, utalva rá, hogy a korábbiaknál jóval sérülékenyebbek, törékenyebb lelkivilág, kisebb tűrőképesség, a nehézségekkel való alacsonyabb megküzdési szint és sok esetben mély identitásválság jellemzi e csoportot. E generáció jelentős része nem, vagy csak késlekedve tudja átlépni a kamaszkor és a felnőttkor küszöbét, sokuk mentális problémákkal, szorongással, depresszióval, mentálhigiénés gondokkal küzd, miközben ma már nekik kell(ene) felelősséget viselniük gyermekeikért és az ő feladatuk volna társadalmi szinten is stabilitást, biztonságot teremteni az új generációknak.

Amikor pedig a drogliberalizációról és annak gyermekvédelmi vetületeiről gondolkodunk, nem szabad figyelmen kívül hagynunk, milyen attitűdök jellemzik a szülőképes generációt ma, hiszen tudható, hogy egy fiatalkorú elsősorban akkor válhat védetté a káros jelenségekkel szemben – így a drogfogyasztással szemben is –, ha kellőképp betagozódik az őt körülvevő normakövető, stabil közösségekbe családjától az iskolai és más közösségeken át végső soron az egész társadalomig. Amennyiben ez a megtartó háló sérül, meredeken emelkedik az esélye a drogok kipróbálásának is.

A helyzetet tovább nehezíti a felfoghatatlan tempóban zajló technológiai, technikai változás, amely erős alkalmazkodási képességet követel, miközben globális kihívások sorával (klímaválság, háborúk, járványok, energiaválság, újkori népvándorlás okozta civilizációs kihívások stb.) szembesülünk, ami a reziliencia (rugalmas ellenállóképesség) extrém magas fokát követelné meg.



A fenti, röviden felvázolt helyzetképből is kitűnik, társadalmaink a legnagyobb jóindulat mellett sem állnak készen arra, hogy korábbi, nyugodtabb időkben alapos indokkal tiltani rendelt szereket fogyasszanak, természetesen vagy azokkal legálisan kereskedjenek.

Felelős felnőttként csakis nemmel válaszolhatunk a drogliberalizáció ötletére!

Magyarországon a bűnmegelőzési programok része a drogpreevenció: a rendőrség 5 éves kortól 18 éves korig kíséri és látja el tanácsokkal a fiatalokat különböző programokon keresztül. 2014-től a fiatalok kábítószer-fogyasztásának visszaszorítása érdekében a rendőrség a szülők számára is indított ismeretterjesztő programot, mellyel a 12-18 éves gyerekek szüleit látják el a témában fontos információkkal. Ugyanakkor fontos aláhúzni: a kábítószer-fogyasztás megelőzése csakis komplex megközelítésben lehet valóban hatásos, annak középpontjában a teljes testi, lelki, szellemi, szociális jólét kell, hogy álljon.

Nincs ugyanis az a szorosra szőtt szociális, köznevelési, gyermekvédelmi és egészségügyi ellátórendszer, amely képes volna megbirkózni a fent taglalt komplex problémahalmazzal, ezért minden, a társadalmainkat generálisan veszélyeztető, nyilvánvaló és súlyos kockázatokat hordozó, ráadásul az országhatárokat is átívelő jogi változtatás végzetes következményekkel járhat.

Mondjuk ki szülőként és a gyermekek védelmének ügyét képviselve egyértelműen: nem szolgálja a Németországban és Ukrajnában napirenden lévő, geopolitikai okok miatt bennünket is közvetlenül érintő drogliberalizációs törekvés sem a mostani felnőtt generációk, de még kevésbé a felnőttekre mintaként tekintő, fokozott védelmet igénylő kiskorúak érdekeit! Sokkal inkább lenne szükségünk arra, hogy – szembesülve komoly problémáinkkal és hiányosságainkkal – erősítsük azt, ami megtart bennünket: identitásunkat, családjainkat, élő és támogató közösségeinket,

jövőbe vetett hitünket. Az ebben való elkötelezett szerepvállalás felelőssége fokozottan kiterjed az állami döntéshozók mellett a köznevelésben és szociális szférában dolgozókra, a gyermekvédelemben és gyermekegészségügyben tevékenykedőkre, a média képviselőire és természetesen ránk, szülőkre, nagyszülőkre is.

Fontos minden ezirányú gondolat kifejtése, de még fontosabb mindenkinek a saját vártáján állva aktívan tenni azért, hogy a most felnövekvő generációk egészséges, érett és döntésképes felnőttek lehessenek, akik közösségeik érdekeit felismerve maguk is visszautasítják majd a drogliberalizáció gondolatát!

*A szerző a Szent István Intézet igazgatója*

